

Gå ikke på kompromis med avlsindeks ved kønssorteret sæd

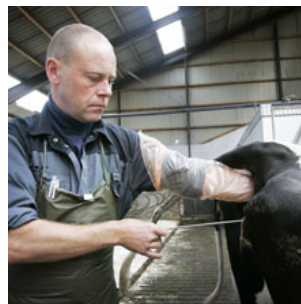
Resultaterne ved anvendelse af kønssorteret sæd er generelt som forventet. Dog er den avlsmæssige gevinst ved kønssorteret sæd mindre, viser nye analyser. Årsagen er, at man er gået på kompromis med NTM på de tyre, som anvendes kønssorteret.

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.

Resultaterne ved anvendelse af kønssorteret sæd (KSS) er generelt som forventet. Det viser nye analyser, foretaget af Videncentret for Landbrug, Kvæg. Dog har det vist sig, at den avlsmæssige gevinst har været mindre end ventet. Og det er skidt, eftersom den økonomiske gevinst ved anvendelse af KSS blandt andet skal hentes ved øget avlsmæssigt niveau. Derudover skal gevinsten hentes på færre døde kalve, mindre kælvningsbesvær samt evt. salg af krydsningskalve eller kælvkvier.

Anvendelsen af kønssorteret sæd (KSS) startede i 2007. I 2009 og 2010 har anvendelsen været stabil og ligger i dag på 5-8 pct. af det samlede sædforbrug.

Ringere avlsmæssigt niveau

Ifølge analyserne er kalve efter KSS på genetisk niveau med, eller er lidt ringere, end kalve efter konventionelt sæd. Det på trods af, at KSS anvendes til de avlsmæssigt bedste kvier – hvilket også økonomisk er det rigtige. Den manglende avlsmæssige gevinst skyldes, at de tyre, der var fædre til de kønssorterede kviekalve, er mellem 1,5-5 NTM indekser ringere, end de tyre der er fædre til de konventionelle kviekalve. Det kan der være flere grunde til. En af dem kan være, at nogle landmænd ønsker at spare penge og derfor vælger at købe sæd efter tyre, som ikke er de avlsmæssigt bedste, men kan købes til en billigere pris. En anden årsag kan være, at VikingGenetics prioriterer produktion af konventionel sæd frem for det kønssorterede. Det betyder, at de tyre, der først og fremmest sorteres sæd efter, er dem som producerer rigelige sædmængder, eller er ældre brugstyre, på vej ud af brugsplanen.

Hvad angår drægtighedsprocenten er den, som ventet lavere, når man anvender KSS frem for konventionelt sæd. Ikke-omløber procenten ved 56 dage er således mellem 6-11 pct. lavere. Til gengæld giver anvendelse af KSS til kvierne færre døde kalve og mindre kælvningsbesvær.

Kun økonomi i KSS af god genetisk kvalitet

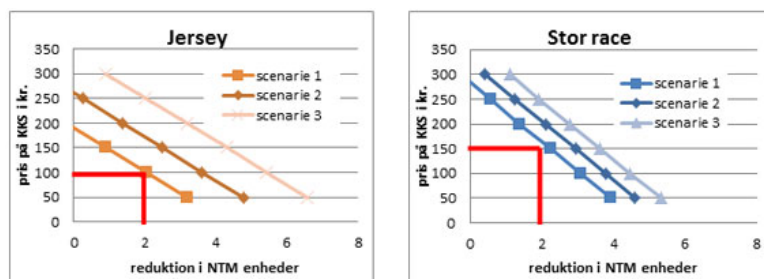
For kvægbrugeren er det interessant at vide, om den billigere pris på sæd fra tyre med lavere avlsmæssigt niveau, sammen med de øvrige gevinster ved brug af KSS, opvejer det økonomiske tab ved manglende avlsmæssig fremgang. Derfor har Videncentret for Landbrug, Kvæg undersøgt forholdet mellem pris på sæd og avlsmæssigt niveau i en besætning, som anvender KSS til 70 % af kvierne og producerer kødkvægskrydsninger på de overskydende hunde. Besætningen har gennemsnitligt niveau for udskiftning, reproduktion og kalvedødelighed. Beregningerne viser, at prisen på krydsningskalvene har stor effekt på gevinsten ved at bruge KSS. Det ses i nedenstående figurer, hvor prisen på krydsningskalve er varieret.

Eksemplet viser også, at hvis man som kvægbruger kan vælge sæd efter tyre, der ligger på linjerne i figur 1, har man hverken gevinst eller tab ved at bruge KSS. Hvis man eksempelvis kan opnå priser på sine kalve som i scenarie 1 (nederste linje) og kan købe sæd efter tyre, som er 2 indeksheder ringere end de tyre, man køber usorteret, må sædprisen højest være 100 kr. ved Jersey og 150 kr. for de store racer pr. dose (se de røde linjer). Hvis man i stedet kan købe tilsvarende tyre til 50 kr. pr. dose ved Jersey og 100 kr. ved stor race, er det en god forretning. Man bør altså ligge under linjerne for at tjene penge ved at bruge KSS. Ligger man derimod over linjen, er der ingen økonomisk vinding ved at anvende KSS. Hvor meget man kan gå på kompromis med kvaliteten i NTM, afhænger altså af den pris, sæden kan fås til.

Ved en bedre reproduktionseffektivitet end gennemsnittet, vil linjen kunne forskydes opad, ligesom en bedre pris på krydsningskalve også forskyder linjen opad.

Hvordan skal KSS så anvendes i fremtiden?

Anvendelsen af KSS er et rigtig godt værktøj til at opnå en økonomisk gevinst, forudsat at man kan få en god pris for sine krydsningskalve. Især for Jersey er anvendelse af KSS meget sårbar for udsving i kalvepriser. Derudover skal man ikke bare ukritisk anvende den billigste KSS sæd, da det ikke nødvendigvis giver en økonomisk gevinst, men derimod kan koste penge. Vil du bruge tyre med lavere NTM, skal du sikre dig, at prisen på sæden også er tilsvarende lavere. Anvendelsen af KSS er altså en rigtig god forretning for nogle, mens det for andre, er knap så godt.

Figur 1: Økonomisk gevinst ved anvendelse af KSS til Jersey og Stor race Diagrammerne skal læses sådan, at prisen på sæden findes op af den lodrette akse, ved så at følge vandret linje til højre finder man ud af hvor meget det økonomisk kan bære at gå på kompromis med NTM

Scenarier for Jersey

Scenarie 1:

Scenarier for stor race

Scenarie 1:

- Renracede tyrekalve: 0 kr.
- Kødkvægs krydsningskvier: 0 kr.
- Kødkvægs krydsningstyre: 250 kr.

Scenarie 2:

- Renracede tyrekalve: 0 kr.
- Kødkvægs krydsningskvier: 100 kr.
- Kødkvægs krydsningstyre: 500 kr.

Scenarie 3:

- Renracede tyrekalve: 0 kr.
- Kødkvægs krydsningskvier: 200 kr.
- Kødkvægs krydsningstyre: 1.000 kr.

- Renracede tyrekalve: 700 kr.
- Kødkvægs krydsningskvier: 200 kr.
- Kødkvægs krydsningstyre: 1.400 kr.

Scenarie 2:

- Renracede tyrekalve: 700 kr.
- Kødkvægs krydsningskvier: 200 kr.
- Kødkvægs krydsningstyre: 1.600 kr.

Scenarie 3:

- Renracede tyrekalve: 700 kr.
- Kødkvægs krydsningskvier: 300 kr.
- Kødkvægs krydsningstyre: 1.700 kr.

Anvendt kønssorteret sæd i 2010:

Køer:

Holstein og RDM: 1-2 %

Jersey: 6 %

Kvier:

Holstein og Jersey: 14 %

RDM: 16 %

Procenterne angiver KSS-andelen af den samlede sædmængde, der er anvendt

Ikke-omløber procent ved kønssorteret sæd:

1.kalvskøer:

Holstein og RDM: 8-9 % lavere

Jersey: 6 % lavere

Kvier:

RDM og Jersey: 8 % lavere

Holstein: 11 % lavere

En ikke-omløber procent ved Holstein køer på 60 % ved konventionelt sæd vil give en på 51-52 % ved KSS

Tilbage til Landmand